

Tolna vármegye

Községi járás
Tolna (kör) jegyzőség

Közigazgatási tájékoztató lap

Tolna

nagy (kis) község közérdekű viszonyairól.

I. A község általános leírása.

A) A község történeti leírása.

1. A község keletkezésére, fejlődésére, esetleg elpusztulására és újra felépülésére vonatkozó adatok. A község a multban melyik vármegyéhez tartozott és onnan mikor kebelezetett át? Volt-e és mi a korábbi vagy történeti neve, hivatalos nevén kívül más használatos neve, esetleg mi a nemzetiségi neve? Település esetén kik és honnan jöttek a községbe?

2. Területváltozások, határrész (puszta) átcsatolások; községegyesítés, beolvadás vagy kiválás történt-e 1871. óta, mikor és mily körülmények között? (A vonatkozó hivatalos adatok, me rendelet száma, közlendők.)

Köztudomás szerint minő elpusztult falvak feküdtek egykor a község határan. (Rendszerint a dülő-nevek vagy a községbe olvadt puszták neve alapján.) *honfoglalás óta Tolna (Tolna) vel.*

3. A község jellege 1848 előtt a telekkönyvi- és urbéri adatok szerint (város, mezőváros, szabad vagy urbéres község stb.) *urbéres község*

4. A község jellege 1871. után. E tekintetben voltak-e szervezeti változások (átalakulás, visszafejlődés). *mezőváros*

5. Anyakönyvi szervezeti változások. A község melyik területhez tartozott, mikor történt a változás és mily rendelet alapján (az anyakönyvi feljegyzések szerint). *Tolnai akkori kerület mind*

6. Vannak-e a község életében és szervezetében eredeti és különös (máshol nem található) intézmények, említésreméltó események, leletek? (a köztudomás vagy monografiák szerint). *mind*

ad.1/ Mindig Tolna megyéhez tartozott. A rómaiak idejében Alta-Ripa volt a neve. Honfoglalás után királyi birtok volt. Lakói, a reformáció üldözése folytán elmenekültek helyett, Mária-Terézia idejében Német-országból telepítettek ide.

ad.2/ Terület változás nem volt. Történelmi adatok szerint jelenlegi név alatt szerepelt mindenkor.

ad.3/ Urbéres község volt.

ad.4/ Mezőváros volt.

ad. 5/ Önálló anyakönyvi kerület volt mindig.

ad.6/ Haugh Béla Tolna vármegye muzeumának volt öre "Wosonski Mór életrajza" c. munkájában írja hogy 442-ben Attila itt verte meg először a római seregeket. A honfoglalás után a várfalakkal körülvett birtok lett és nyoma van annak is, hogy a királyi városok között emlegették. Megfordult Tolnán Szent István, s itt törvényeket alkotott; lakott falai között az igazságos Mátyás király is Volt a városkában országgyűlés 1463-ban. 1518-ban a szomorú emlékü II. Lajos ide hívatta özsze Rendeit, s a hely ahol a tanácskozás folyt ma II. Lajostér néven ismeretes. A mohácsi vész után a reformátusoknak majdnem 100 éven át virágzó collégiumuk volt Tolnán.

Tolna vármegye történelmében megemlítették, hogy a reformátusok üldözése-~~szűnnemig~~kor a régi magyar lakosság a Duna ingoványaitól védett erdőségekre menekültek és alapították Bogyzslótól kezdve lefelé a mai "Sárközi" községeket.

Kovács Ekadár történelmi tanulmányai szerint az eredeti lakosok besenyő származásuak voltak és a község nevében, vezető férfiuknak, Tolmának nevét őrizte meg a történelem.

B) A község földrajzi leírása.

1. A község (falu) és határának fekvése (a szomszéd falvaknak és távolságuknak megjelölésével).

A község határa síkság, dombos vagy hegyes vidék, erdős vidék-e?

A község magaslatai és vizei (folyó, patak, tó, nagyobb mocsarak).

2. A község területének nagysága:

Művelési ágak szerint:

3. Tartoznak-e a községhez önálló puszták vagy havasok (külön kataszteri részlet alatt felvett területek) és mi a nevük?

Vannak-e a község határával össze nem függő határrészek, hol, mely név alatt és mekkora a terjedelmük?

4. Vannak-e a békekötés folytán elszakított részek és ideiglenesen a község hatósága alá helyezett idegen határrészek, melyik községből valók és mily terjedelműek (kataszteri, esetleg más adatok alapján)?

A község vázlatos térképe csatolva ..... db
nincs csatolva.

C) A község népességi viszonyai.

1. Mennyi a község lakossága?

A lakosság megoszlása, vallás szerint:

nemzetiség szerint:

2. A lakosság elhelyezkedése általánosságban, (belterületen, tanyákon vagy felváltva; lélekszám szerint megjelölve).

Vannak-e népesebb lakott helyek, telepek; a falutól milyen távol és mennyi a lélekszámuk?

3. A népesség zömének foglalkozása (földmivelés, ipar, bányászat, földművelési vagy ipari napszám-kereset stb.).

4. Hány ház és hány lakásrész van a községben a házadózási adatok szerint, külön feltüntetve az egyes pusztákat, különálló vagy odaosztott területeket.

A községben levő állami és más középületek.

Sünörmajor: szétvártan fekszik,

Mőrs: 4.6 km

Bogyinó: 6 km.

Fadd: 6.7 km.

Síkság, itt ott csekély emelkedés.

Holt Dunaág a víz és mocsara.
"Sünörmajori József nőlak" a domolya
4364 kat. hold (birtokívek adatai alapján).

8977 k. hold szántó, 100 k. hold rét (kaszáló),

391 k. hold szőlő (beültetett), 525 k. hold

legelő, 839 k. hold erdő, 8 k. hold

nádas, 977 k. hold terméketlen (ut, szikla, homok,

mocsár, kőbánya). 98 k. hold kút, -

Tolmácsot 1300 kat. hold a Holt Duna
szelvénye el a község határáról. Azóta
a 950k hold kőbánya stb. a József nőlak
nincs csatlakoztatva.

9000

lélek.

8630 r. kath., - g. kath., 30 ref.,

30 ág. h. ev., 320 izr., - egyéb

9000 magyar, 899 német, 1 üzb. és beut. b.

- rutén, - oláh, - horvát,

- egyéb.

1. Belterületen: 7000

2. Tanyákon és pusztaon: 2000

iparos is kereskedő 75%
földművelés, földművelési és egyéb napszám
25%

1602 ház 3900 lakásrész összesen.

Tanyák pusztaon 28 ház 30 lakásrész. Tolmácsot 60 ház 60 lakásrész.

H. k. Selyemfaroda és gabona raktár.

- 2 - Hős iskola, állami elemi iskola.

R. kath. templom, kápolna, iskola és plebánia.

Zr. r. iskola és iskola. Hős lakótelep.

1602 ház
3900 lakásrész

II. A község szervezete, beosztása és közérdekü viszonyai.

A) Községi szervezet.

1. Elöljárók.
(Nem névszerint töltendő ki.)
- Biró. ~~Törvény~~- (másod-) biró. 9 esküdt,
(tanácsbeli). Pénztárnok. Közgyám. ....
1 fő" jegyző, 3 ~~segéd~~ jegyző, 1 orvos
1 állatorvos, 8 irodai alkalmazott,
..... pénztári alkalmazott, ... egyéb alkalmazott (utbiztos stb.)
2 fogalmi assz. elnök.
- Napidijas irodai alkalmazottak: .....
Szegődményes alkalmazottak: 5 kisbíró (küldönc), 3 bába,
..... éjjeli őr és ..... gazdasági alkalmazott.
- A jegyzőség székhelye és távolsága: ..... km.
2. A községi képviselőtestület létszáma: 20 virilista, 20 választott tag, 5+3 pót tag
- Községi képviselő-választókerületek száma, elnevezése, hány tagot választ. I ker. 3. három évezekül (6óra)
II " 4. A község 3 választókerületet alkot.
III " 3.
3. Meg van-e bizva a község gyámhatósági hatáskörrel. Van-e gyámpénztára? nincs

B) Általános közigazgatási beosztás.

4. A vármegye székhelye és annak távolsága.
(a község központjától, távolsági térkép adatai szerint járható utvonalon):
Prekard 13 km.
" " " " km.
Tolna 0 km,
" " " " km.
- A járás székhelye és távolsága: (ugyanugy)
Országgyűlési (nemzetgyűlési) választókerület székhelye és távolsága:
Törvényhatósági bizottsági választókerület székhelye és távolsága:

C) Rendészeti igazgatás.

5. A csendőrség és folyamőrség székhelye és távolsága:
Tolna 0 km.
Van-e a községnek rendőri őrszemélyzete és hány tagból áll? Aradéri helyélel a csendőrség régi.
Van, ... tag. Nincs.
Van. Nincs.
nincs
- Fel van-e ruházva az előljárárság cselédügyi biráskodással (1876: XIII. t.-c.; 1907: XLV. t.-c.)
6. A községi tűzoltóság szervezete: Hivatásos, önkéntes, (gyári stb.) tűzoltóság 40 tag.
Kötelezett tűzoltóság.
7. Van-e a községnek jóváhagyott szabályozási terve? Van. Nincs.
- Van-e járdalerakási szabályrendelete? Van. Nincs.

D) Szociális igazgatás.

8. Körorvos székhelye és annak távolsága: *Helyben* ..... km.
Hány magánorvos lakik a községben: *Néha* .....
Községi bábák száma: *3* .....
Körbába lakóhelye és annak távolsága: *—* ..... km.
Okleveles magánbábák száma: *2.* .....
Legközelebbi gyógyszertár hol van és milyen távol? *Helyben* ..... km.
Legközelebbi kórház hol van és milyen távol? *Szeknyárd 13* ..... km.
Van-e szegényház vagy más jóléti intézmény? (Árvaház, gyermekmenhely telep) Van ..... szegényház ..... Nincs.
9. A gondozott szegények száma: *13* intézeti ápolásban, ... magán ápolásban.
Elhagyott gyermekek száma? *21.* ..... gyermek.
10. Milyen a község ivóvize? *egészséges* .....
Van-e ártézi kutja vagy vízvezetéke? *ártézi kutja van* .....
Kutviz, folyóvíz, egészséges, ártalmatlan, jó.
Van-e csatornázása? *nincs* .....
11. Korcsmák és vendéglők száma? *19* korcsma, ... vendéglő, *1* kávéház.
Van-e szálloda, fogadó és hány? *egy van* .....
Van-e községben közfürdő? *nincs* .....
12. Van-e a község határában gyógyfürdő, üdülő vagy nyaraló-telep és milyen távolságra?
A fürdőtelep gyógyfürdővé van-e nyilvánítva? *nincs* .....

E) Törvénykezési beosztás.

13. Kir. törvényszék székhelye és távolsága: *Szeknyárd 13* ..... km.
Kir. járásbírószék székhelye és távolsága? *" 13* ..... km.

F) Pénzügyi beosztás.

14. Kir. pénzügyigazgatóság székhelye és távolsága: *Szeknyárd 13* ..... km.
Kir. adóhivatal székhelye és távolsága: *" 13* ..... km.
Kir. pénzügyőri szakasz, vámőrs, vámőrségi kirendeltség, székhelye és távolsága: *pi. u. Tolna Tolna* ..... km.
Kataszteri felmérési felügyelőség székhelye és távolsága: *pi. u. bostoni pörögút pörögút Tolna* ..... km.
Geis 70 ..... km.

7. Vizrendező és hasznosító társulat. Annak székhelye. Vannak-e vízhasználatok (malom stb. vagy más ármentesítő intézmények és milyen)?

Az illetékes kultur- vagy folyammérnökség székhelye:

8. Állattenyésztési viszonyok. Állatok száma: a tenyészállatok száma,

uralkodó tenyésztési irány:

Körállatorvos székhelye és annak távolsága.

Baja 30 km.
604 ló, 939 szarvasmarha,
3046 sertés, 710 juh 34 pászta
bolnádifajta szarvasmarha
Tolna km.

Ipar és kereskedelem.

9. A község állandó piaca hol van? (helyben vagy mely községben, milyen távol).

Hova gravitál a község?

Vannak-e a községben vásárok, országos, heti vásárok, hányszor és milyen (kirakó, állatvásár, stb). Kié a vásártartás joga?

Mérték- és hordó-hitelesítő hivatal székhelye:

helyben
Zarnárd felé.
nagy országos vásár illetékes piacok az
helyben. Zarnárd felé piaci terület a Zarnárd
és Zop. községi határára a piaci terület
előtt felhajtással Zarnárd felé piaci
Zarnárd 12 km.

10. A községbeli kereskedések száma és jellege.

Hitel és pénzügyintézetek száma és alaptőkéje (felsorolva).

Szövetkezetek száma és jellege (névszerint).

Iparosok szakma és foglalkozási ágak szerint.

Van-e a községben ipartestület?

18 vegyes, 2 vas, 5 rozsa, 8 katócs
1. Tolnai Vépbank 100.000.000 kor alapítókól
2. Bolnád felé helyi pénztár 160.000.000 kor "
Magyarországi szövetkezeti egyesületek
Tolnai és Bolnád felé szövetkezetek
Külön pénzintézetek

11. Gyárak, ipartelepek és azok nagysága (hajtóerő és munkáslétszám felsorolva).

Az illetékes iparfelügyelőség székhelye és távolsága:

Ker. munkásbiztosító pénztár székhelye és távolsága:

12. Magánkezelésben álló közművek:

Közvilágítás, jéggyár stb.

13. Bányák száma és jellege.

Állandó bányüzem nagysága, hajtóerő és munkáslétszám szerint.

14. Háziipar és annak jellege.

igru
1. Községi villamosítás. 2. Nyerszáj motor 4-5 méter
3. Tolnai vegyipari szövetkezet
Zarnárd felé 20 km.
Zarnárd 13 km.

Közművelődés

V. Községi vagyon és háztartás.

1. A község tulajdonát képező középületek és helyiségek száma.

Hivatalos célokat szolgáló épületek (jegyzői, orvosi, tanítói lakás: a házak, a lakások és azok lakrészeinek száma).

A körjegyzői, körorvosi lakás, a székhely község vagy a községek közös tulajdona-e (csak székhely községben tölthető ki)?

2. A község tulajdonát alkotó ingatlan vagyon

Mennyit kezel házilag, haszonbérileg, kishaszonbérletben?

Jegyzők és alkalmazottak földjavadalma (az állások szerint felsorolva). Mily kiterjedésű.

Melyek a lakosság hasznára szolgáló ingatlanok (legelő, erdő, kavics, homokbánya stb.)

Községi közüzemek (a község tulajdonában) világító és vízművek stb.

3. Egyéb vagyon és értékek. Hasznos jogok. Községi takarékpénztár. Községi korcsma stb.

4. A községre kivetett egyenes adók összege:

5. Fel nem sorolt más községi és közjöveldelmek.

1. melléklet
Község háza, Villanytelep. Közs. ovodavétele
Állású iskola épület Vágyóháza. Kegényháza,
Tornyai kórház, Hullaház, Tűrhető mertérek,
Hatoságh. ház. Gyermektelep ház. Járókola kerítés ház
- öt roba, 2 konyha.

Körorvos lakását kap.

9 kat. hold ^{688 a-ól} szántó és rét, —
17 kat. h. ^{115 a-ól} legelő, — kat. hold erdő,
egyéb 503 a-ól mőltő és 688 a-ól kert.

Hármas szennit. Óras rücs p. kamubéri
kerésében

Jegyzőnek: 6500 a-ól

Közs. villamosműv.
Arteri hűt.

Községi helyi piar helyi piar modin jog

Földadó 26937 K 92 f. Házadó 11391 K
67 f. Ált. kereseti adó 20657 K 10 f. Tár-
sulati adó 1279 K 90 f. Vagyon- és jöv.
adó 11089 K 50 f.
Gauticus adó: 433 K 30 f.

ad. S., Forgalmi adó ker. l.

VI. Mily feladatok megoldása volna a legszükségesebb a községben?

A legszükségesebben a legszükségesebben megoldandó feladatok

A község pecsétjének lenyomata:

6084
925

[Handwritten signature]
Községi (kör-) jegyző.

IV. fejezet B. 10. ponthoz.

Iparosok száma és foglalkozási-ágak szerint:

Asztalos,	18	Szabó	22
Ács	15	Szűgyártó	4
Bádogos	5	Szobafestő	4
Bognár	5	Szücs	3
Borbély	8	Takács	6
Czipész	50	Varrónő	21
Czizmadia	8	óras	4
Kádár	9	Hentes	9
Kárpitos	3	Mészáros	8
Kosaras	4	Fényképész	2
Kovács	7	Különféle	27
Kőmives	22		
Köteles	4		
Lakatos	9		
Sütő	13		

C. F. H. 780

C. H. 290

290

180